

KAŞIFLER ŞEHİRİ “LİZBON”

Yazı ve fotoğraf: Tanju Akleman

Lizbon; ünlü Yunan kahramanı Odysseus tarafından kurulduğu rivayet edilen, 15,000 kişinin öldüğü 1755 depreminin ardından dönemin valisi Marques De Pompal'ın “Ölüleri Gömelim ve Şehri Yeniden Kuralım” komutuyla bir çırpıda yeniden yapılanan şehir.

Lizbon, 36 yıllık diktatörlüğü sırasında ülkesini 3 F ile, Futbol, Fatima ve Fado ile yönettiğini söyleyen Salazar'ın Portekiz'inin başkenti.

Lizbon; Altmışlı yılların sonuna doğru Benfica'si ve Eusebio'su ile futbolunu ve futbol sevdasını, Amalia Rodrigues'in o buğulu sesinden dünyaya yayılan ve varoşların kederli yaşantısını anlatan Fado müziğini tanıyıp sevdiğimiz şehir.

Avrupa Birliği içerisindeki en fakir ülke olmasının etkilerini binalarındaki o eski görünümle, o hırpanilikle ama tüm bunlara karşın yine de eskimiş ama şık elbiseleri içerisinde, eskiden çok güzel

olan ama şimdi yaşlanmış bir kadına benzeyen bir şehir Lizbon.

Dört tane önemli bölgesi var Lizbon'un: Alfama, Baixa, Belem ile Bairro Alto ve Estrela. Bir mahal- le düşünün ki hiç bir yerde göremeyeceğiniz bir mimari ile yapılmış, o farklı mimaride Lizbon'da çalışmaya gelen Faslılar, Tunuslular ikamet etmiş-

ler. O zamanların fakir mahalle- si bugün Lizbon sosyetesinin fazlası ile rağbet ettiği bir yer; Alfama. Ve bu evlerin içerisinde bir tanesi var ki elmas kesimli taşların dış duvarlarını sardığı ve ilginç pencereleri ile dikkati çeken Casa Dos Bicos. Ara so- kaklarını gezerken evlerin du- varlarında Lizbon'a özgü sera- mikleri görüyorsunuz. Bir evin duvarlarında demir işlenmesi- nin detaylı olarak resmedildiği seramikler var, ev bir zamanlar demir işleme atölyesi olarak hizmet veriyormuş, başka bir

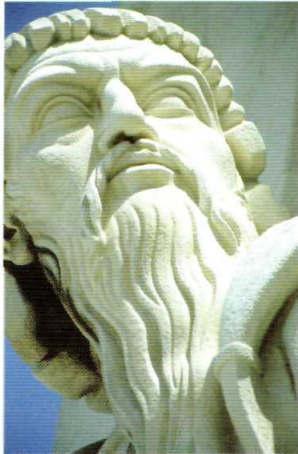
evin duvarlarında ise o evin sahiplerinin seramik üzerine işlenmiş resimlerini görebiliyorsunuz ya da Praça Do Comercio'nun yani Ticaret Meyda- nı'nın o dönemdeki hareketliliğin betimlendiği seramiklere bakıp büyüleniyorsunuz.

Alfama'dan yukarıya o her yerde gördüğünüz ki- liselerden farklı katedrali sağınıza almış kaleye doğru çıkarken, Lizbon'un her yerine yayılmış en- fes parke taşlarla döşenmiş yollarda yanınızdan sarı, lacivert ya da kırmızı renklerle bezenmiş tramvayın geçmesini büyük bir zevkle izliyor- sunuz. Hem klasik hem modern tarzdaki tramvaylar

Lizbon'un her bölgesinde karşınıza çıkıp size muzipçe göz kırıyor.

Kale, başlı başına kendine özgü olan Lizbon'un her noktasına kuşbakışı ulaşan, günbatımında şaheşer renklerin her yana yayıldığı, fotoğrafçılar için nefis gölgeli görüntülerin oluştuğu ve gece ile birlikte bir yandan kafelerinde kahvenizi ya da çayınızı yudumlarken Lizbon meydanlarındaki güzellikler ile büyüldüğünüz o muhteşem mekan. Sao Jorge Kalesi olarak adlandırılan yapının olduğu surlarla kaplı bölge 1147 yılında şehir Moors'lardan alındıktan sonra Kral Alfonso Henriques tarafından kraliyet sarayı olarak kullanılmış.

1511 yılında Manuel I sarayı Praça Do Comercio'da yeni bir saray inşa ettirince 1755 yılına kadar bu bölge tiyatro, hapis-hane ve silah deposu olarak kullanılmış ve deprem sonrasında ise 20.

yüzyıla kadar harap olarak kalmış. 1938 yılında Salazar tarafından bütünüyle onarılmış ve çeşitli bahçelerle kuş evleri eklenmiş.

Ve Baixa bölgesi; meydanları, meydanların ortasındaki çeşit çeşit anıtları, hareketli caddeleri ve asırlık asansörü ile Baixa bölgesi. Tejo (Tagus) nehrinin kenarındaki mermer basamaklara çıkıp Baixa bölgesine doğru baktığınızda Praça Do Comercio'yu (Ticaret Meydanı)

ve onu çepeçevre saran Manuel I'in yaptırdığı kare sarayı (Terreiro Do Paço) göreceksiniz. Sarayın kuzey yanındaki bölümün tam ortasından, üzerinde Pombal ile Vasco De Gama'nin resmedildiği ve çeşitli tarihi figürlerin bulunduğu muhteşem bir zafer takından ortasında birçok kafenin ve sağlam solları çok eski binanın bulunduğu Augusta caddesine girersiniz. Ve caddeden yukarıya doğru ilerlediğinizde herbiri ayrı güzellikteki dört meydanla buluşursunuz: Praça Da Figueira, Praça Dom Pedro IV (nam-ı diğer Rossio), Praça Dom Joao Da Camara ve Praça Dos Restauradores. Bu meydanları çevreleyen ve geçmiş yüzyıllardaki Portekiz'i bugüne taşıyan olağanüstü güzellikteki Neo-klasik binalar ve ortalarında yer alan anıtlar insanı alır götürür, hele hele başınızı yukarıya kaldırıp sağa ve sola baktığınızda gördüğünüz Sao Jorge kalesi ile Gotik yapıdaki Carmelita Kilise'sinin depremden arta kalan ve Igreja Do Carmo olarak isimlendirilen kalıntılar sizi bambaşka etkileyecektir. Baixa'daki etkileyici bir diğer yapı Elevador De Santa Justa denilen ve Gustave Eiffel tarafından yetiştirilmiş Fransız mimar Raoul Mesnier Du Ponsard tarafından Neo-Gotik tarzda yapılan 32 m yükseklikteki asansör Fado çalınan birleşik lokantayı (en ünlüleri Adega Machado, Lisboa A Noite ve Luso gibi), zamanında ve hala günümüzde de ünlü edebiyatçıların günlerini geçirdiği ve özellikle Chiado'da yer alan ünlü kafe-

Kültür ve Sanat

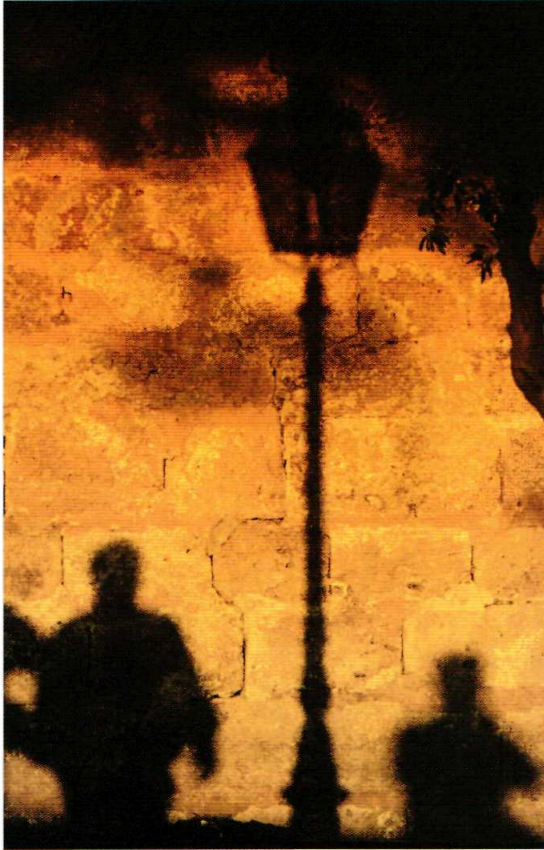
leri (bilhassa Cafe Brasileira), önemli kiliseleri (Igreja Do Carmo, Largo Do Chiado, Basílica De Estrela ile birlikte önyüzünde ve içerisinde çok güzel mozaik ve taşların bulunduğu Sao Roque) ve Dürer'in iki önemli resmini de içerisinde barındıran Museu Nacional De Arte Antiga'sı ile görülmeye değer yerlerden biri Yukarı Mahalle yani Bairro Alto bölgesi.

Lizbon aynı zamanda bir müzeler kenti. Museu Nacional De Arte Antiga'nın dışında Museu De Artes Decorativas, Museu Militar, Museu De Sociedade Geografia, Museu Do Chiado, Museu Nacional Dos Coches, Museu

De Arte Popular, Museu Nacional De Arqueologica, Museu Da Marinha, Museu Nacional Do Azulejo dikkati çeken müzeler. Ve bir diğer önemli müze ise Museu Calouste Gulbenkian. Gulbenkian Üsküdarlı zengin bir ailenin çocuğu, hep rahat içinde yaşamış, 14 yaşından itibaren sanatsal koleksiyonlara merak salmış, ilerleyen yaşlarında BP ve Shell gibi önemli şirketlerin temsilciliğini alarak adı "Mr. Five Percent" diye anılmış ve Lizbon'a yerleşmiş, sonrasında ise kendi adını taşıyan müzesini kurmuş; Timur Selçuk ise onun bu müreffeh yaşantısına dayanarak kendi yazdığı sözlerle bir beste yapmış. (Timur Selçuk'un Bıktım Dünyayı Sırtımda Taşımaktan Dizeleri ile başlayan bestesi)

Belem bölgesi de yine ilginç yapıları ile insanı etkiliyor. Bilhassa Kaşifler Anıtı'nda bir çok ünlü Portekiz'li kaşifin betimlendiği heykeller bulunuyor: Vasco De Gama, Magellan (Fernando Magalheas) ve Henry The Navigator bunlardan bir kaç. Anıtın tepesine çıktığınızda Portekiz'in, özellikle de Belem'in bir çok binasını Jeronimos Manastırı, Belem Kulesi, Kültür Merkezi, Popüler Sanatlar Müzesi, Belem Sarayı ve daha niceleri. Ama tam anıtın girişine, yere işlenmiş

dünya haritasına tepeden bakmak daha da büyülüyor insanı. Tabi bu arada Jeronimos Manastırı'nın olağanüstü güzelliğinden ve mutlaka görülmesi gerektiğini belirtmeden geçemeyeceğiz. Manastırın önündeki açık hava lokantalarında yemek yemenin keyfine de doyum olmuyor ve ayrıca unutmadan belirtmeliyiz ki Belem Caddesi üzerindeki pastanelerde Lizbon'a özgü tatlılardan da (Pasteis De Nata, Pastel De Feijao, Queijadas De Sintra gibi) mutlaka yemelisiniz.

Harika bir Portekiz şarabını yudumlayıp, sağınızda ve solunuzda gözlerinizle bütünleşen o harika seramik görüntülerin eşliğinde Kaşifler şehrini keşfetmenin keyfini yaşamak istiyorsanız kulaklarınızda Fado ezgileri ile Lizbon sokaklarını, Lizbon'un parke taşı sokaklarını doyasıya adım-lamalısınız.